

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.11.22>**Наталія Небитова,**

ад'юнкту кафедри поліцейського права

Національної академії внутрішніх справ

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ ТА ГРОМАДСЬКИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ У ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ

Мета статті – дослідити та виокремити основні завдання і принципи взаємодії органів Національної поліції України з державними органами та громадськими інституціями. У статті висвітлюються проблеми взаємодії органів Національної поліції з державними органами та громадськими інституціями у протидії торгівлі людьми в Україні. Аналізуються та виокремлюються основні завдання та принципи означеної взаємодії. У результаті проведеного аналізу чинного законодавства, що регулює сферу протидії торгівлі людьми та питання взаємодії між державними органами та громадськими інституціями, автор доходить висновку, що спеціального нормативно-правового акта, який встановлював би завдання та принципи взаємодії органів Національної поліції з державними органами та громадськими інституціями у протидії торгівлі людьми в Україні, немає. З'ясовано, що згідно з основними принципами діяльності Національної поліції повинна здійснюватися на засадах партнерства, у тісній співпраці з іншими правоохоронними й державними органами, з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями, має бути спрямована на протидію торгівлі людьми. Наголошено, що поглиблення партнерської взаємодії поліції з державними та громадськими інституціями є могутнім чинником розбудови правової держави і ствердження громадянського суспільства. Напрямом покращення цього соціально-правового інституту є нормативне закріплення нових форм взаємодії поліції із громадянами. Зокрема, своєрідною формою партнерської співпраці може стати проведення «громадських консультацій», що сприяє кращому поінформуванню суспільства щодо пріоритетів поліцейської діяльності та формування громадської думки стосовно актуальних проблем у правоохоронній сфері. У статті робляться висновки, що: основне завдання органів Національної поліції України у процесі взаємодії з державними та громадськими інституціями щодо попередження торгівлі людьми – підвищення ролі превентивної діяльності у сфері протидії злочинності й упровадження відповідних локальних програм у рамках єдиної політики, сформованої Міністерством внутрішніх справ; діяльність Національної поліції повинна здійснюватися на засадах партнерства, у тісній співпраці з іншими правоохоронними й державними органами, з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями, бути спрямована на протидію торгівлі людьми.

Ключові слова: торгівля людьми, взаємодія, співпраця, Національна поліція, принципи, завдання, державні органи, громадські інституції.

Постановка проблеми. Торгівля людьми є серйозним злочином та серйозним порушенням прав людини. Щороку тисячі чоловіків, жінок та дітей потрапляють до рук торговців людьми, у власних країнах та за кордоном. Майже кожна країна світу потерпає від торгівлі людьми, чи то країна походження, транзиту або місця призначення жертв. Наявні міжнародні програми боротьби з торгівлею людьми спрямовані на навчання, підвищують рівень обізнаності та впроваджують рішення, що засновані на дії, щоб покласти край сучасному рабству. Завдяки спільним партнерству, критичним дослідженням та безпосередньому залученню до інноваційних програм міжнародні та наці-

ональні інституції розробляють стратегії боротьби з усіма формами торгівлі людьми на місцевому, державному, національному та міжнародному рівнях.

Мета статті – дослідити та виокремити основні завдання та принципи взаємодії органів Національної поліції України з державними органами та громадськими інституціями.

Виклад основного матеріалу. Завдання у сфері протидії торгівлі людьми визначені в Державній соціальній програмі протидії торгівлі людьми на період до 2020 р. [1]. Аналіз зазначеного нормативно-правового акта дозволяє дійти таких висновків: Націо-

нальна поліція України є одним із суб'єктів протидії торгівлі людьми, основними завданнями якого визначено: удосконалення нормативно-правової бази у сфері протидії торгівлі людьми; запобігання торгівлі людьми, її первинна профілактика; боротьба із злочинністю, пов'язаною з торгівлею людьми, кримінальне розслідування та переслідування; захист та допомога постраждалим від торгівлі людьми; Здійснення моніторингу у сфері протидії торгівлі людьми; міжнародне співробітництво у сфері протидії торгівлі людьми.

Зазначені завдання співвідносяться із Планом дій Організації з безпеки і співробітництва в Європі (далі – ОБСЄ) з боротьби з торгівлею людьми, що забезпечує правову основу для діяльності ОБСЄ на підтримку зусиль країн-учасниць ОБСЄ щодо протидії торгівлі людьми. Він містить основні рекомендації щодо дій на національному рівні, відомі як “3Ps”, до них належать:

- профілактика, зокрема й підвищення рівня обізнаності й усунення першопричин;
- переслідування, зокрема й розслідування та співпраця з міжнародними правоохоронними органами;
- захист прав жертв, зокрема допомога та компенсація [2].

Що ж стосується завдань Національної поліції України у процесі її взаємодії з державними та громадськими інституціями, то, як уже нами зазначалось, спеціального нормативно-правового акта в цій сфері немає, тому за допомогою загальнонаукового методу – аналогії спробуємо виокремити завдання, що стоять перед поліцейським під час здійснення взаємодії. З огляду на те, що рамковий Закон України «Про протидію торгівлі людьми» [3] визначає, що протидія торгівлі людьми складається із двох форм: попередження та боротьби, і завдання будемо виокремлювати за цими формами.

Основне завдання органів Національної поліції України у процесі взаємодії з державними та громадськими інституціями щодо попередження торгівлі людьми – підвищення ролі превентивної діяльності у сфері протидії злочинності й упровадження відповідних локальних програм у рамках єдиної політики, сформованої Міністерством внутрішніх справ (далі – МВС). Це завдання передбачає виконання таких дій:

- інформувати суспільство про наявну проблему – торгівлю людьми;
- поширювати інформацію про: механізми протидії торгівлі людьми, про організації та соціальні проекти, що працюють у сфері запобігання торгівлі людьми, про легальні джерела закордонного працевлаштування;

- сприяти формуванню толерантного ставлення до потерпілих осіб;

- висвітлювати питання виконання/невиконання органами Національної поліції України взятих зобов'язань у протидії торгівлі людьми тощо) [4].

У сфері боротьби з торгівлею людьми перед Національною поліцією України під час взаємодії з державними органами та громадськими інституціями поставлені такі завдання:

- розроблення і впровадження єдиної електронної системи роботи з даними і матеріалами досудових розслідувань у партнерстві з органами прокуратури і судами (e-Case management system) для забезпечення безперервності та підзвітності проведення досудового розслідування [5];

- розвиток взаємодії між Державною міграційною службою України, Державною прикордонною службою України і Національною поліцією України з питань протидії транскордонній злочинності, торгівлі людьми, з огляду на нові виклики, зумовлені збройним конфліктом на сході України;

- розміщення в засобах масової інформації повідомлень стосовно фактів досудових розслідувань у кримінальному провадженні, пов'язаних із торгівлею людьми;

- долучення слідчих, прокурорів, суддів, працівників правоохоронних органів, підрозділів ДМС, Держприкордонслужби й адвокатів до програм підвищення кваліфікації стосовно особливостей здійснення кримінального провадження щодо торгівлі людьми, зокрема неповнолітніми особами, та кримінального переслідування нових форм торгівлі людьми, зокрема, з використанням інформаційних технологій;

- проведення навчання для фахівців обласних, районних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, які можуть контактувати з особами, постраждалими від торгівлі людьми, щодо ідентифікації та механізму взаємодії суб'єктів, які проводять заходи у сфері протидії торгівлі людьми [1].

Отже, важливим завданням формування партнерських відносин між Національною поліцією і державними органами та громадськими інституціями є оптимізація такої взаємодії на засадах довіри, прозорості, взаємодопомоги у протидії торгівлі людьми.

Одне із визначальних положень Закону України «Про Національну поліцію» [6] полягає в тому, що саме рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції. Така позиція законодавця виглядає цілком закономірною, адже повсякденна діяльність

поліції протікає на очах у населення, і авторитет поліції та довіра до неї багато в чому залежать від поведінки її співробітників під час спілкування з людьми [7, с. 8].

Основні принципи протидії торгівлі людьми визначені у ст. 3 Закону України «Про протидію торгівлі людьми», а саме:

1) забезпечення прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на повагу до гідності, особисте життя, правову допомогу, компенсування матеріальної та моральної шкоди у встановленому законом порядку;

2) поваги і неупередженого ставлення до осіб, які постраждали від торгівлі людьми;

3) конфіденційності інформації про осіб, які постраждали від торгівлі людьми;

4) добровільності отримання допомоги особами, які постраждали від торгівлі людьми, та їх недискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками;

5) взаємодії органів виконавчої влади один з одним, з відповідними органами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, та із громадськими і міжнародними організаціями [3].

Отже, згідно з основними принципами, діяльність Національної поліції повинна здійснюватися на засадах партнерства, у тісній співпраці з іншими правоохоронними й державними органами, з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями, бути спрямована на протидію торгівлі людьми.

Національна поліція взаємодіє з державними та громадськими інституціями шляхом підготовки та виконання спільних проєктів, програм та заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання покладених на неї завдань. Співпраця між Національною поліцією та громадськістю спрямована на виявлення й усунення проблем, пов'язана зі здійсненням поліцейської діяльності, сприянням застосуванню сучасних методів для підвищення результативності й ефективності здійснення такої діяльності. Національна поліція надає підтримку програмам правового виховання, пропагує правові знання в освітніх установах, засобах масової інформації та у видавничій діяльності [8, с. 154; 7, с. 8].

Поглиблення партнерської взаємодії поліції з державними та громадськими інституціями є могутнім чинником розбудови правової держави і ствердження громадянського суспільства. Напрямом покращення цього соціально-правового інституту є нор-

мативне закріплення нових форм взаємодії поліції із громадянами. Зокрема, своєрідною формою партнерської співпраці може стати проведення «громадських консультацій», що сприяє кращому поінформуванню суспільства щодо пріоритетів поліцейської діяльності та формування громадської думки щодо актуальних проблем у правоохоронній сфері. З огляду на значущість «громадських консультацій» у налагодженні контактів з населенням, поліція зможе ефективно виконувати правоохоронні завдання. Крім того, це важливий канал отримання достовірної інформації щодо очікувань громадян та наявних на місцевому рівні загроз для публічної безпеки або ж окремих випадків порушення «миру та спокою» на рівні громади [7, с. 9].

Висновки

Отже, з метою усунення суперечностей у сфері взаємодії між різними державними та правоохоронними органами, громадськими інституціями у сфері протидії торгівлі людьми необхідно ухвалити відповідний нормативно-правовий акт (положення, інструкцію тощо), де визначити основні завдання такої взаємодії, принципи діяльності й основні способи та форми.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 р. : постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 111. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/111-2016-%D0%BF#Text>.
2. Combating human trafficking. OSCE, 2020. URL: <https://www.osce.org/combating-human-trafficking>.
3. Про протидію торгівлі людьми : Закон України від 20 вересня 2011 р. № 3739-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3739-17>.
4. Висвітлення в засобах масової інформації проблеми торгівлі людьми. *Посібник для журналістів* / ОБСЄ. Київ : ТОВ «Інтертехнологія», 2007. 161 с. URL: <http://www.solor.gov.ua/docs/all/mediaua.pdf>.
5. Стратегія розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 р. URL: https://mvs.gov.ua/ua/pages/strategiya_2020.htm.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
7. Балінська О.М. Нормативна основа співпраці поліцейського та громадян в Україні. *Сучасні стратегії та перспективи оптимізації взаємодії поліції і населення в соціумі* : матеріали круглого столу, 23 листопада 2017 р. / упорядн. : З.Р. Кісіль, Л.Й. Гуменюк. Львів : ЛьвДУВС, 2017. С. 7–12.
8. Дячук О.В. Правові засади партнерських відносин між поліцією та населенням. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 3. С. 153–156.

Nataliia Niebytova. Cooperation of the bodies the National Police with the public institutions in the counter-trafficking in persons

The purpose of the article is to investigate and highlight the main tasks and principles of interaction of the National Police of Ukraine with state bodies and public institutions. The article highlights the problems of interaction of the National Police with state bodies and public institutions in combating human trafficking in Ukraine. The main tasks and principles of this interaction are analyzed and singled out. In analyzing the current legislation governing the fight against trafficking in human beings and the interaction between state bodies and public institutions, the author concludes that a special legal act that would establish the tasks and principles of interaction of the National Police with state bodies and public institutions in counteracting human trafficking in Ukraine does not exist. It was found that in accordance with the basic principles, the activities of the National Police should be carried out on a partnership basis in close cooperation with other law enforcement and state bodies, with the population, local communities and public associations and be aimed at combating trafficking in human beings. It was emphasized that the deepening of partnership cooperation between the police and state and public institutions is a powerful factor in building the rule of law and strengthening civil society. The direction of improvement of this social and legal institution is normative fixing of new forms of interaction of police with citizens. In particular, a kind of partnership can be a "public consultation", which helps to better inform the public about the priorities of policing and the formation of public opinion on current issues in law enforcement. The article concludes that: the main task facing the National Police of Ukraine in the process of cooperation with state and public institutions to prevent human trafficking is to increase the role of preventive activities in combating crime and implementation of relevant local programs within a single policy formed by the Ministry of Internal Affairs; The activities of the National Police should be carried out on the basis of partnership in close cooperation with other law enforcement and state bodies, with the population, territorial communities and public associations and should be aimed at combating human trafficking.

Key words: human trafficking, interaction, cooperation, National police, principles, tasks, state bodies, public institutions.

